

**Ақша нарығының индикаторлары жөніндегі
жұмыс тобының XIII отырысының хаттамасы (MMWG)**

2023 жылғы 11 қыркүйек

2023 жылғы 11 қыркүйекте Алматы қаласында Қазақстан Республикасының Ұлттық Банкі (ҚРҰБ), Қазақстан Республикасы Қаржы нарығын реттеу және дамыту агенттігі (ҚНРДА), Еуропа қайта құру және даму банкі (ЕҚДБ), «Қазақстан қор биржасы» АҚ, «Қазақстан қаржыгерлерінің қауымдастығы» ЗТБ (ҚҚК), екінші деңгейдегі банктер (ЕДБ), сондай-ақ OGR Holding a.s. өкілдерінің қатысуымен Ақша нарығының индикаторлары жөніндегі жұмыс тобының (бұдан әрі – Жұмыс тобы) XIII отырысы өтті.

Күн тәртібіне сәйкес отырыс барысында мынадай мәселелер талқыланды.

I. Ақша нарығын диагностикалау жобасын (Money Market Diagnostic Framework – MMDF) жүзеге асыратын консультант, OGR Holding a.s. компаниясы таныстыру өткізіп, жақын арада MMDF-тің басталатыны туралы жариялады.

1. OGR Holding a.s. MMDF құрылымының төрт блокқа атап айтқанда: ақша нарығын дамытудың ағымдағы деңгейіне, конъюнктураға, ОБ қызметіне және ресурстарға бағытталған ақша нарығын дамыту үшін қажетті кезеңдер туралы мәселелердің үлкен жиынтығынан тұратынын хабарлады.

ҚРҰБ, ҚНРДА мен нарыққа қатысушылар MMDF-ты бағалау шеңберінде мәселелердің бөлек жиынтықтарының әрқайсысына жауап беруі керек болады.

2. OGR Holding a.s. MMDF-тың 3-4 айға созылатынын және мынадай кезеңдерден тұратынын хабарлады:

- семинар өткізу;
- сауалнама жүргізу;
- жауаптарды тексеру және кері байланыс ұсыну;
- қатыса отырып кездесу өткізу үшін Қазақстанға бару;
- бағалау мен ұсыныстар берілген есепті дайындау;
- нәтижелерді таныстыруға арналған қорытынды семинар.

II. ЕҚДБ деривативтерді қолданудың маңыздылығын еске салды.

1. ЕҚДБ туынды қаржы құралдарының пайыздық мөлшерлеме тәуекелін және валюталық тәуекелді тиімді басқаруға мүмкіндік беретіндіктен орнықтылық пен өсуді қолдайтынын атап өтті. Сонымен бірге, деривативтер капитал нарығын дамытуды қолдайды, ақша-кредит саясатының тиімділігіне мониторинг жүргізуге мүмкіндік береді және осы тәуекелдерді нарыққа қатысушылар арасында тиімді бөлуге ықпалын тигізеді.
2. ЕҚДБ пайыздық тәуекелдерді валюталық және кредиттік тәуекелдерді

басқарудан бөлек басқару үшін пайыздық своптарды пайдаланудың артықшылығын атап өтті. Оларда сондай-ақ номиналды қолма-қол айырбастау (валюталық своптар және кросс-валюталық своптармен салыстырғанда) көзделмеген.

3. ЕҚДБ пайыздық тәуекелді басқару қажеттілігін атап, SVB банкі бойынша тақырыптық зерттеулерді де көрсетіп өтті.

III. ЕҚДБ жергілікті ISDA бас келісімін әзірлеу қажеттілігін атап көрсетті.

1. ЕҚДБ 2022 жылғы 12 қыркүйекте ЕҚДБ-ның қолдауымен келісімшарттардың тараптары арасында тарату неттингін жүргізуге мүмкіндік беретін тарату неттингіне қатысты заңның күшіне енгенін атап өтті. Алайда, қазіргі уақытта жергілікті ISDA бас келісімінің болмауына байланысты ішкі контрагенттер арасындағы деривативтер үшін тарату неттингі орындалмайды. Заңнамаға сәйкес кәсіби ұйым, яғни ҚҚҚ ұлттық контрагенттер арасындағы туынды қаржы құралдарының орындалуы үшін жергілікті ISDA бас келісімінің үлгі шартын әзірлейді.
2. Жұмыс тобы қатысушыларының жергілікті ISDA бас келісімін әзірлеудің келесі нақты қадамдары туралы сұрақтарына жауап ретінде ЕҚДБ басқа юрисдикцияларда жергілікті ISDA бас келісімдерін әзірлеу тәжірибесімен бөлісті.
3. ҚҚҚ және ҚРҰБ қазіргі уақытта жергілікті ISDA бас келісімін әзірлеу бойынша одан әрі іс-қимылдар туралы талқылау жүргізіліп жатқанын хабарлады.

IV. ЕҚДБ деривативтерді бағалау жөніндегі нұсқауды әзірлеу қажеттілігіне назар аударды.

1. ЕҚДБ мәмілелердің тиісті деңгейде мақұлданбауына байланысты сотта дауға түскен жағдайда, мәмілелер жасауға шешім қабылдау деңгейін мәмілелер құнымен байланыстыратын Қазақстан заңнамасы талабының мәмілелердің жарамдылығына әсер ететінін атап көрсетті. Тараптар өздерінің екіжақты бас келісімдеріне қосымша тараптар енгізу арқылы осы тәуекелді азайта алатындарына қарамастан, деривативтердің құнын айқындау жөнінде нормативтік нұсқаудың болғаны орынды болып көрінеді, себебі, үздік халықаралық тәжірибеде деривативтерді олардың номиналды құны бойынша бағалау көзделмейді және мұндай әрекет нарықтың дамуын шектеуі мүмкін.

V. ҚҚБ Қазақстанның репо нарығына талдау жасады.

1. Осы жылғы сегіз айда сауда-саттықтың жалпы көлемі 209,5 трлн теңге құрады.Repo үлесі 83% (174,8 трлн теңге), валюталық своптардың үлесі 18% (34,7 трлн теңге) болды. Repo нарығының жалпы көлеміндегі

авторепо МБҚ себетімен бірге 91%-ды, ал МҚҰО себетімен бірге 5%-ды құрады.

2. Соңғы 3 жылда репо нарығының орташа күндік көлемі 400 млрд теңгеден 800 млрд теңгеге дейін өсті. Репо мәмілелері бойынша көлемнің негізгі үлесі брокерлік ұйымдарға тиесілі.
3. 2022 жылдың ортасынан бастап брокерлік компаниялар арасында жасалатын мәмілелер саны артты, ал екінші деңгейдегі банктер екінші орында қалды. 2021 жылы банктер бірінші орында болатын (үлесі 80%-дан 40%-ға дейін төмендеді).
4. 2021 жылдың басынан бастап 2023 жылғы қыркүйекке дейін TONIA-ның базалық мөлшерлемен байланысы 98.1%-ды құрады. 2023 жылдың ортасынан бастап TONIA мен базалық мөлшерлеме арасында алшақтық байқалады. Осы кезеңдегі инфляциямен байланысы 88%-ды құрады.
5. 2021 – 2023 жылдар аралығында репо нарығындағы ЕДБ-ның саудасаттық көлемі мен TONIA арасында байланыс жоқ десе де болады, көлемі тұрақты түрде күніне шамамен 380-400 млрд теңгені ұстап тұр және орын алған экономикалық жағдайға байланысты құрылады. Ең қысқа уақыт аралығындағы кезеңде TONIA-ның неғұрлым жоғары мөлшерлемелерінің сауда-саттық көлемінің жоғарылау кезеңдерімен байланысты болғанын көруге болады. Дағдарыс кезеңінде байланыс әлсірейді.
6. ҚҚБ таныстыруынан кейін Жұмыс тобы TONIA қазіргі мағынасында банктер өздерінің маржалық өтімділігін басқаратын овернайт мөлшерлемесін дұрыс көрсетеді деген қорытындыға келді.

VI. MMWG кезекті отырысын өткізу туралы.

1. Тараптар 2024 жылдың көктемінде Жұмыс тобының келесі отырысын өткізуге келісті.
2. Келесі отырысты өткізудің нақты мерзімі мен орнын қосымша келісілетін болады.